

ЧУДОМИР ПЪРВИТЕ

chitanka.info

През време на турското робство, когато у нас се появили първите театрални представления, голям подвиг е било да излезе човек на сцената. Такива смелчаци били наричани с оскърбителни епитети „представленджии“, или „карагъозчии“. Ако пък жена се осмели да участва в представление, това се е смятало за истински позор, поради което женските роли обикновено се изпълнявали от мъже.

В Казанлъшко първи са играли „театро“ шипчани. Наврѣх Коледа през 1870 г. изнасят нащумялата тогава „Многострадална Геновева“, като за женската роля бил поканен специално габровецът Васил Грудов.

На другата година същата пиеса се играла в Казанлък и тази роля се изпълнявала от Николай Койчев.

През 1873 год. учителят Стефан Почекон се наел пък с ролята на баба Тула от пиесата „Райна Княгиня“.

През 1874 год. ролята на Ирина в пиесата „Покръстването на Преславския двор“ изпълнявал Лалѣо Атанасов, а през 1875 год., когато за първи път поставят драмата „Иванко“, ролята на Мария бива поверена на Христо Попѣосифов.

В първите години след Освобождението положението не се променило. „Иванко“ продължава да се играе с Христо Попѣосифов в ролята на Мария, като при последното представление по настояване на тогавашния околийски началник Петър Иванов Исак бил обесен на сцената.

Малко по-късно се играе „Отело“, като ролята на Дездемона изпълнява Стефан Мирчев.

В спомените си К. Бозвелиев пише, че за прѣв път жени на казанлъшка сцена се явяват през 1882 год. Представена била пак драмата „Иванко“, като ролята на Мария изнесла Гана Наследникова, а ролята на Тодорка — Чернева. Те обаче играли заедно с мъжете си и особена реакция не се почувствувала. Гана Наследникова е сестра на революционера от Априлското въстание Цанко Дюстабанов.

През 1888 година председателят на читалище „Искра“ по решение на настоятелството изпраща писмо до учителките в града с покана да вземат участие в театралните му прояви, но те отказват.

На другата година се подготвя „Ревизор“ от Гогол и две от подписалите писмото — Касабова и Николова — се решават да участвуват. Турският дух се надига и трѣгва из града мѣлвата, че

учители и учителки се прегръщали и целували на сцената, та да запушат хорските уста, Васил Налбуров се оженва за партньорката си Неда Касабова, а д-р Кръстев — за Рада Николова. Васил Налбуров, тогава учител и един от най-изтъкнатите любители артисти, по-късно става първият директор на Народния театър, а д-р Кръстьо Кръстев, директор на педагогическото училище, е известният литературен критик. Те най-много са спомогнали за разцъфтяване на театралното дело в Казанлък.

Ледът се разтопява и турският дух е бил окончателно прогонен през 1889 год., когато в ролята на Луиза в пиесата „Коварство и любов“ излиза за първи път девойката Мария Владева. Дотогава тази роля изпълнявал младият д-р Кръстев.

По този случай в една статия Васил Налбуров пише:

„На 28 януари тук се даде любителски спектакъл — «Коварство и любов» от Шилер. Доколкото помнят болшинството от нашите читатели, тази пиеса е давана миналата година три пъти подред. Толкоз тя бе сполучливо играна и можеше да бъде по-сполучливо, ако женските роли не играеха мъже, лишени привременно от мъжките си украшения: бради и мустаци. Неестественото и при най-усърдно изпълнение си остава неестествено. Тъй беше миналата година, тази година обаче няколко решителни гражданки презряха критиката на плиткоумните и женските роли се играха от жени. За решителност против обществените предразсъдъци заслужава похвала и уважение г-ца Мария Владева, която игра ролята на Луиза. Нейната игра е един от най-убедителните примери на истината, че усилията, чистосърдечното желание, теорията на изкуството да можеш да подведеш биенето на сърцата на многочислените зрители в един такт — това е най-малко талант, а такваз беше г-ца Владева в ролята на Луиза: диханието на зрителите спираше при ужасните сцени, дето идеалната любов на Луиза ставаше играчка в ръцете на коварни, но силни хора; и сърцата им радостно трептяха, когато съдбата се усмихваше на нещастната жертва. В

момента, когато разяреният Фердинанд посочи отрова и Луиза я прие, идеше ми да извикам: «Стой, излъган си!»“

Мария Владева по-късно се омъжи за Георги Пенков и техни деца са двете Марии Пенкови, известни наши даровити артистки, и проф. Иван Пенков — изтъкнат наш художник.

След излизането на Мария Владева казанлъшката сцена вече не търпи мъж в женска роля и се зарежда дълга низа от жени-самодейки, между които освен Гана Наследникова и Рада Николова още: Пеша Бозукова, Дона П. Дочева, Неда Касабова, Велика Карапетрова, Ана Демирева, Ек. Куюмджиева и много още, отдали голяма част от живота си на театралното дело и спомогнали Казанлък да се прослави като едно от най-театралните селища в страната ни.

(Из ръкописите на писателя.

По-подробно за театралния живот на стария Казанлък вж. в третия том на „Казанлък в миналото и днес“ — Ив. Енчев-Видьо. „Изкуството в Казанлък“, стр. 585-632; том II, стр. 239–245 — Иван Попов. „Театрални спомени от «Искра»“.)

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.